

EDGAR ALLAN POE

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΛΛ'ΟΚΟΤΕΣ

Edgar Allan Poe
Ιστορίες αλλόκοτες

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=25294275

Ιστορίες αλλόκοτες:

Edgar Allan Poe

Ιστορίες αλλόκοτες

Το σύστημα του δόκτορος Γκουντρόν και του καθηγητού Πλουμ.

Το φθινόπωρον του 18 . . . σ' ένα ταξίδι που είχα κάμει στη μεσημβρινή Γαλλία, το δρομολόγιόν μου μ' έφερεν εις ολίγων μιλίων απόστασιν από ένα ιδιωτικόν θεραπευτήριον, ας πούμε φρενοκομείον, περί του οποίου ήκουσα να ομιλούν οι φίλοι μου ιατροί. Μη επισκεφθείς ποτε ιδρύματα τοιούτου είδους, εύρον κατάλληλον την ευκαιρίαν να επωφεληθώ της ευκαιρίας· επρότεινα λοιπόν εις τον συνταξιδιώτην μου, ένα τζέντλεμαν με τον οποίον συνεδέθην κατά τύχην προ ολίγων ημερών, να κάμωμεν ένα γύρον μιας ή δύο ωρών διά να λάβω μικράν ιδέαν του ιδρύματος τούτου. Αλλ' ούτος απέρριψε την πρότασίν μου, αφ' ενός προσποιούμενος ότι ήτο πολύ βιαστικός, και αφ' ετέρου ομολογών ότι η θέα ενός τρελλού του εγέννα μίαν πραγματικήν αποστροφήν. Με παρεκάλεσεν όμως να μη θυσιάσω από λεπτότητα προς αυτόν την περιέργειάν μου και μου είπεν ότι θα εξακολουθήση σιγά-σιγά τον δρόμον του, δίδων μοι ούτω τον καιρόν να τον φθάσω ή την ιδίαν ημέραν ή και την επαύριον.

Αλλ' ενώ ούτος μ' απεχαιρέτα, εγώ εσκέφθην, ότι ίσως δεν θα ημπορούσα ακωλύτως να εισέλθω εις το ίδρυμα

και του εξέφρασα τον φόβον μου αυτόν. Τότε αυτός μου απήντησεν ότι πραγματικώς εάν δεν εγνώριζα προσωπικώς τον διευθυντήν του καταστήματος κ. Μαγιάρ, ή αν δεν είχα συστατικήν επιστολήν προς αυτόν, δεν θα κατώρθωνα τίποτε. Διότι ο κανονισμός τοιούτων ιδρυμάτων είνε πολύ αυστηρός.

Αλλά τότε τι να κάμω; ερώτησα.

Να σας πω· εγώ προ ολίγων ετών εγνώρισα τον κ. Μαγιάρ. Ευχαρίστως λοιπόν σας συνοδεύω έως την πόρταν του φρενοκομείου και σας παρουσιάζω προς αυτόν. Σας ζητώ μόνον συγγνώμην, διότι αδυνατώ να σας συνοδεύσω και μέσα ένεκα της αντιπαθείας μου αυτής προς τους τρελλούς.

Τον ηυχαρίστησα και αφήσαντες την οδόν εισήλθομεν εις μίαν ατρωπόν χλωροφυτευμένην, η οποία μετά ημίσειαν ώραν πορείας εχάνετο εις ένα δάσος, το οποίον εσκέπαζε τους πρόποδας λόφου. Διεσχίσαμεν τα υγρά και σκοτεινά αυτά δάση, εκτάσεως δυο μιλίων περίπου, και ευρέθημεν έμπροσθεν του φρενοκομείου.

Ήτο ένας πύργος φανταστικού εξωτερικού και πολύ ερειπωμένος, εφάινετο δε τόσον παλαιός και τόσον εγκαταλελειμμένος, ώστε ήτο αδύνατον να κατοικηθή.

Βλέπων αυτόν κατελήφθην από αληθή φρίκην, εσταμάτησα τον ίππον μου, σχεδόν αποφασισμένος να επιστρέψω οπίσω. Εντραπείς όμως την αδυναμίαν μου επροχώρησα. Φθάσας εις την κυρίαν πύλην, η οποία ήτο

ημίκλειστος, διέκρινα το πρόσωπον ενός ανθρώπου, ο οποίος παρετήρει. Μετά μίαν στιγμήν ο άνθρωπος αυτός μας επλησίασε και αποτεινόμενος προς τον σύντροφόν μου και ονομάζων αυτόν διά του ονόματός του και θλίβων οικείως την χείρα του τον προσεκάλεσε να ξεπεζέψη. Ήτο ο ίδιος ο κ. Μαγιάρ, άνθρωπος ευγενούς παραστήματος, ωραίος, με βάδισμα ευγενούς αρχαίας καταγωγής, με τρόπους απλούς και με κάποιο ύφος σοβαρότητος, αξιοπρεπείας και επιβλητικότητος.

Ο φίλος μου με παρουσίασε και ανήγγειλλεν εις τον κ. Μαγιάρ την επιθυμίαν μου να επισκεφθώ το κατάστημά του. Επί τη διαβεβαιώσει δε αυτού ότι θα τύχω πάσης περιποιήσεως μας αποχαιρέτησεν. Από εκείνης της στιγμής δεν τον ξαναείδα.

Μετά την αναχώρησίν του, ο διευθυντής με εισήγαγεν εις το εντευκτήριον, στενόν μεν, αλλά καθαρώτατον. Μεταξύ άλλων αντικειμένων προδιδόντων λεπτοτάτην φιλοκαλίαν, έβλεπα και μερικά βιβλία, σχέδια, αγγεία με άνθη και όργανα μουσικής. Μία φλόγα εύμορφη και εύθυμη εστριφογύριζε μέσα στο τζάκι.

Νέα γυναίκα σπανίου κάλλους εκάθητο εις το πιάνο και ετραγουδούσε μέρη του Βελλίνη. Όταν εισήλθον, εισώπησε και με υπεδέχθη μετά λεπτοτάτης χάριτος. Ομίλει χαμηλοφώνως και εις την στάσιν της διέκρινέ τις το ωχρόν και φευγαλέον. Διέκρινα ίχνη θλίψεως εις το πρόσωπόν της, το οποίον με όλην την άκραν ωχρότητά του, δεν

εστερείτο κάλλους. Ἐφερε βαρὺ πένθος και ὄψις της μου ενέπνευσεν αἶσθημα σεβασμοῦ και ενδιαφέροντος αναμίκτου με θαυμασμόν.

Μου είπαν εις Παρισίους ὅτι το ἴδρυμα του κ. Μαγιάρ ἦτο ὡργανωμένον κατὰ το κοινῶς λεγόμενον σύστημα της «πραότητος». Πάσα σωματική ποινή ἦτο κατηργημένη εν αὐτῷ, σπανιώτατα δε ἐτίθεντο εις περιορισμόν οι ασθενεῖς. Οὗτοι ἐπίστευον ὅτι ἀπῆλυνον πλήρους ἐλευθερίας, ἐνῶ πράγματι αὐστηρότατα ἐπεβλέποντο. Οι πλείστοι ἐξ αὐτῶν εἶχον την ἀδειαν να περιφέρονται ἐντὸς της οἰκίας και της περιοχῆς αὐτῆς, ἐνδεδυμένοι ὅπως εἶναι κανεῖς ἐνδεδυμένος ὅταν εἶναι υγιῆς τας φρένας.

Γνωρίζων ταῦτα, ἔλαβα ὅλα τα κατάλληλα μέτρα εὐρισκόμενος ἐνώπιον της κυρίας αὐτῆς, διότι τίποτε δεν με ἐβεβαίωνεν ὅτι αὐτὴ δεν ἦτο τρελλή. Και πραγματικῶς θα ἠμπορούσα να το πιστεύσω ἐνεκα της ἀνησύχου λάμψεως των οφθαλμῶν της. Περιορίσθην λοιπόν να ομιλήσω περὶ γενικωτέρων υποθέσεων, ὅσαι δεν μου ἐφαίνοντο φύσεως τοιαύτης, ὥστε να προσβάλλουν ἢ να ἐρεθίσουν μίαν τρελλήν.

Αὕτη μου ἀπῆντησε κατὰ τρόπον τελείως λογικόν εις ὅ,τι της ἔλεγα και μάλιστα με ἀτομικὰς παρατηρήσεις πλήρεις εὐθυκρισίας. Ἀλλ' ἐκ μακρὰς πείρας ἤμουν ἐξοικειωμένος με την ψυχολογίαν των τρελλῶν και ἐγνώριζα ὅτι δεν ἔπρεπε να ἐμπιστεύωμαι εις τοιοῦτου εἶδους ἐνδείξεις διανοητικῆς υγιείας ἔστω και καταφανεῖς.

Έλαβα λοιπόν τα μέτρα μου να μη απομακρυνθώ κατά την συνομιλίαν μου ταύτην από την αρχικήν επιφυλακτικότητά μου.

Την στιγμήν αυτήν υπηρέτης με κομπήν οικοστολήν προσεκόμισεν επί δίσκου φρούτα, κρασί και άλλα αναψυκτικά, από τα οποία έλαβα το μέρος μου.

Μετ' ολίγον η κυρία εξήλθε του δωματίου. Όταν εξήρχετο ηρώτησα τον ξένον μου με ένα χαρακτηριστικόν νεύμα.

– Όχι, είπεν, ω όχι!... Είναι συγγενής μου, η ανεψιά μου . . .

τελεία καθ' όλα ύπαρξις.

– Σας ζητώ μυριάκις συγγνώμην δια την υπόνοιάν μου ταύτην, απήντησα· αλλά θα συμφωνήσετε ότι η πλάνη μου είναι συγχωρητέα. Η οργάνωσις του καταστήματός σας εκτιμάται πάρα πολύ εις Παρισίους και μου επήλθεν η ιδέα, ότι θα ήτο δυνατόν άνθρωπος μη υγιής τας φρένας χάρις εις υμάς να φαίνεται τοιούτος. Καταλαμβάνετε;

– Μάλιστα, μάλιστα . . . Ας τ' αφήσωμεν. Μάλλον εγώ έπρεπε να σας ευχαριστήσω δια την επαινετήν επιφύλαξίν σας, της οποίας edώσατε δείγματα. Είναι σπάνιον να συναντήσωμεν τόσην σύνεσιν εκ μέρους των νέων και πολλάκις ελυπήθημεν διά θλιβερά επεισόδια, προκαλούμενα από απερισκεψίας εκ μέρους των επισκεπτών μας. Όταν το πρώτον μου σύστημα ετέθη εις εφαρμογήν και οι ασθενείς ήσαν ελεύθεροι να πηγαίνουν όπου τους ήρεσεν, ενίοτε εξετίθεντο

εις επικινδύνους παροξυσμούς από την απερίσκεπτον γλώσσαν των προσώπων εις τα οποία επετράπη η είσοδος εις το κατάστημά μας. Ένεκα τούτου ευρέθην εις την ανάγκην ν' αποκλείσω την είσοδον και τώρα δεν επιτρέπω να εισέλθη κανείς, όταν δεν είναι αποδεδειγμένης φρονήσεως άνθρωπος.

– Είπατε το πρώτον σας σύστημα. Αλλά τότε μήπως το σύστημα της πραότητος, περί του οποίου έγινε θόρυβος δεν εφαρμόζεται πλέον παρ' υμίν;

– Πρό τινων εβδομάδων, απήντησεν, απεφασίσαμεν να το εγκαταλείψωμεν καθ' όλην την γραμμήν.

– Αλήθεια; Μ' εκπλήττει!

– Ηναγκάσθημεν ν' αναγνωρίσωμεν, κύριε, την ανάγκην της επανόδου εις τας παλαιάς μεθόδους. Το πράον σύστημα παρουσίασε πλείστους κίνδυνους και τα προτερήματά του υπερετιμήθησαν. Έχω πάντα λόγον να πιστεύω, κύριε, ότι εάν ποτέ έγινε πιστή εφαρμογή του συστήματος αυτού, τούτο έγινεν εις το κατάστημά μου. Εκάμαμεν ό,τι λογικώς μας υπέβαλεν η φιλανθρωπία. Λυπούμαι διότι η επίσκεψις σας δεν έγινεν ολίγον ενωρίτερον, διότι θα εκρίνατε αυτοπροσώπως. Φαντάζομαι ότι το πράον σύστημα θα σας είναι γνωστόν καθ' όλας τας λεπτομερείας.

– Όχι, όχι εντελώς. Αι πληροφορίες μου είναι ατελείς.

– Λοιπόν το σύστημά μου υπό γενικήν έποψιν έγκειται εις σεβασμόν προς την διανοητικήν ατέλειαν των ασθενών και εις την θωπείαν των αδυναμιών των. Απεφεύγομεν να

στενοχωρήσωμεν τας εκτρόπους ιδέας, τας οποίας γεννά το μυαλό ενός τρελλού. Απ' εναντίας όχι μόνον εκολακεύομεν τας εκτρόπους αυτάς ιδέας, αλλά και τας ενεθαρρύναμεν. Διά του τρόπου τούτου επετυγχάνομεν τας πλείστας των ριζικωτέρων θεραπειών. Δέν υπάρχει επιχείρημα, το οποίον να επιδρά δραστικώτερον επί του ασθενικού λογικού ενός τρελλού, όσον η εις άτοπον απαγωγή. Έσχομεν, παραδείγματος χάριν, πρόσωπα, τα οποία εφαντάζοντο ότι ήσαν κοτόπουλα. Η θεραπεία συνίστατο εις την παραδοχήν του πράγματος ως γεγονότος και εις το να πείσωμεν τον ασθενή, ότι ήτο βλακεία εκ μέρους του να μη καταλαμβάνη ότι ήτο πραγματικό κοτόπουλο. Επί πλέον του ηρνούμην επί ολόκληρον εβδομάδα πάσαν άλλην τροφήν, εκτός εκείνης την οποίαν τρώγει ένα κοτόπουλο. Διά της μεθόδου ταύτης με ολίγα σιταρόσπυρα και καναβούρι επετυγχάνομεν αληθή θαύματα.

– Έστω κατ' αυτόν τον τρόπον παρεδέχεσθε την έμμονον ιδέαν του ασθενούς;

– Βεβαίως, όχι. Εστηριζόμεθα πολύ εις διασκεδάσεις ήκιστα πολυπλόκους, όπως η μουσική, ο χορός, η γυμναστική, αι ασκήσεις, τα χαρτιά, ωρισμένα βιβλία κ.τ.λ. Υπεκρινόμεθα ότι είχομεν απέναντί μας ένα ασθενή πάσχοντα εκ συνήθους ασθενείας και ουδέποτε εκάμνομεν λόγον περί τρέλλας. Έν των σπουδαιότερων της θεραπείας ταύτης συνίστατο εις το να αναθέτωμεν εις τους ασθενείς να επιβλέπη ο εις τον άλλον. Αφ' ότου εθέτετε την

εμπιστοσύνην σας εις τον νουν ή την διάκρισιν του τρελλού, σας ανήκεν αυτός ψυχή τε και σώματι. Το μέσον τούτο επέτρεπε να επιφέρωμεν και μερικάς οικονομίας εις το προσωπικόν των φυλάκων μας.

– Και δεν μεταχειρίζεσθε κανέν είδος τιμωρίας;

– Όχι.

– Και δεν απεμονώνετε τους ασθενείς σας;

– Σπανίως. Από καιρού εις καιρόν ασθενής τις ετύχαινε να προσβληθή από παροξυσμόν τρέλλας. Εισήγετο τότε εις ιδιαίτερον κελλίον, δια να μη μεταδοθή εξ επιδράσεως και εις τους άλλους η μανία, και τον εφυλάττομεν μέχρις ότου καταστή ικανός ν' αποσταλή εις την οικογένειάν του. Και τούτο διότι δεν ασχολούμεθα με μανιώδεις τρελλούς. Οι τοιούτοι αποστέλλονται συνήθως εις τα δημόσια φρενοκομεία.

– Τώρα που μετεβάλλετε όλα αυτά, νομίζετε ότι είναι καλύτερα;

– Βεβαίως. Το σύστημα παρουσίαζε μερικά ελαττώματα, κινδύνους μάλιστα. Σήμερα ευτυχώς το σύστημα αυτό εγκατελείφθη εν Γαλλία.

– Εκπλήττομαι πολύ, είπα, από ό,τι μου εξεθέσατε, διότι εθεώρουν βέβαιον ότι σήμερα ουδέν άλλο είδος περιθάλψεως διά την τρέλλαν χρησιμοποιείται εις όλην την υφήλιον.

– Είσθε πολύ νέος, φίλε μου, απήντησεν ο αμφιτρύων μου. Αλλά θα έλθη ημέρα, που θα κατορθώσετε ν' αντιληφθήτε

αυτοπροσώπως παν ό,τι συμβαίνει εις τα τοιούτου είδους ιδρύματα και δεν θα δώσετε πίστιν εις τας διαδόσεις των άλλων. Μη πιστεύετε τίποτε από ό,τι ακούετε να σας διηγούνται, να μη πιστεύετε δε το ήμισυ από ό,τι βλέπετε με τα ιδικά σας μάτια. Όσον αφορά εις το φρενοκομείόν μας, ουδόλως αμφίβολον ότι κάποιος αμαθής σας ηπάτησεν. Αλλά μετά το γεύμα, όταν θα έχετε αρκετά αναπαυθή από τους κόπους του ταξιδίου σας, θα θεωρηθώ ευτυχής να σας επιδείξω το ίδρυμα και να σας εκθέσω το σύστημα, το οποίον κατ' εμέ, όπως και κατ' εκείνους οι οποίοι είδον αυτό εφαρμοζόμενον, είναι αναντιρρήτως το μάλλον αποτελεσματικόν εξ όλων των εν χρήση συστημάτων μέχρι της ημέρας ταύτης.

– Είναι ειδικόν σας σύστημα; ηρώτησα. Ένα σύστημα της ατομικής σας εφευρέσεως;

– Είμαι υπερήφανος, είπε, ν' αναγνωρίσω ότι είναι ειδικόν μου, τουλάχιστον εν μέρει.

Η συνομιλία παρετάθη τοιουτοτρόπως με τον κ. Μαγιάρ μίαν ή δύο ώρας, κατά την διάρκειαν των οποίων μου έδειξε το πάρκο και τας σέρρας του κτήματός του.

– Δεν δύναμαι, είπε, να σας δείξω τους ασθενείς. Αρκεί να είναι κανείς ολίγον ευερέθιστος, ώστε τοιούτου είδους εκθέσεις να καθίστανται απεχθείς εις αυτόν, δεν θέλω δε κατ' αυτόν τον τρόπον να σας κόψω την όρεξιν προ του φαγητού. Διότι θα γευματίσετε μαζί μου. Θα σας προσφέρω μοςχαράκι με κουνουπίδια και με πυκνήν σάλτσαν, καθώς

και ένα ποτήρι κρασί Clos-Vougeot. Αι, τότε τα νεύρα σας θα έχουν όλην την δυνατήν ισορροπίαν.

Την έκτην ώραν ανηγγέλθη το γεύμα. Ο αμφιτρύων μου με ωδήγησεν εις μίαν μεγάλην τραπεζαρίαν, όπου ήτο συγκεντρωμένη μία μεγάλη συντροφιά από 20 – 30 πρόσωπα εν όλω. Ήσαν άνθρωποι περιωπής, όπως μου εφάνη, και βεβαίως καλής ανατροφής, αν και η περιβολή των εφαινετο υπερβολικού πλούτου, πολυτελείας και αρχαϊκής μεγαλοπρεπείας. Παρατήρησα ότι τουλάχιστον τα δύο τρίτα των συνδαιτυμόνων ήσαν κυρίες, μεταξύ των οποίων περισσότεραι της μιας πολύ απείχον να είναι ενδεδυμένοι κατά την τελευταίαν παρισινήν μόδαν. Πλείσται κυρίες, παραδείγματος χάριν, αι οποίαι επέρασαν τα 70 έτη, επεδείκνυν μεγάλην ποσότητα κοσμημάτων, δακτυλιδίων, βραχιολίων και ενωτίων, άφιναν δε τα στήθη των και τους βραχίονας αυθαδώς γυμνούς. Παρατήρησα επίσης ότι αι τουαλέτται των δεν ήσαν επιτυχημένοι, ή το ολιγώτερον αι περισσότεραι από αυτάς δεν ήσαν εν αναλογία με τα πρόσωπα που τας εφόρουν.

Στρέψας το βλέμμα μου περίξ ανεγνώρισα την νεαράν κυρίαν την τόσον θελκτικήν, με την οποίαν ο κ. Μαγιάρ με εγνώρισεν εις το μικρόν εντευκτήριον. Αλλ' εξεπλάγην πολύ όταν την είδα φέρουσαν φόρεμα του 18 αιώνος, υποδήματα με υψηλά τακούνια και ένα κάλυμμα της κεφαλής από ταντέλλας των Βρυξελλών πολύ ρυπαρόν και το οποίον υπερβαλλόντως μεγάλο επεμήκυνε κωμικώς την κεφαλήν

της. Όταν την είδα το πρώτον έφερε βαρύ πένθος, το οποίον της επήγαινε καλύτερα.

Με μίαν λέξιν εις το ντύσιμο όλου αυτού του κόσμου διεκρίνετο μία τοιαύτη τάσις εκκεντρικότητος, ώστε επανήλθον εις τας πρώτας ιδέας επί του περιφήμου συστήματος της πραότητος και ηρώτων εμαυτόν μήπως ο κ. Μαγιάρ ήθελε να με κοροϊδεύση, όπως μου αφαιρέση την δυσάρεστον εντύπωσιν, την οποίαν θα μου επροξένει ένα γεύμα με τρελλούς. Αλλ' ενεθυμήθην ότι εις Παρισίους μου ωμίλησαν διά την ασυνήθη εκκεντρικότητα των μεσημβρινών, δι' ό και μου ήρκεσε ν' ανταλλάξω ολίγας λέξεις μέ τινας συνδαιτυμόνας, διά να ίδω τους φόβους μου εξαλειφομένους τελείως.

Αυτή η τραπεζαρία, η οποία αρχιτεκτονικώς δεν ήτο κακή, εστερείτο κομψότητος. Επί παραδείγματι το παρκέττο δεν είχε τάπητας, τα παράθυρα δεν είχαν παραπετάσματα, τα εξώφυλλα ήσαν ερμητικώς κλεισμένα διά σιδηρών ράβδων, όπως τα των εμπορικών καταστημάτων. Παρατήρησα ότι η τραπεζαρία απετέλει μόνη της άλλοτε την μίαν πτέρυγα της επαύλεως και τούτο διότι αι τρεις πλευραί του παραλληλογράμμου εστερούντο παραθύρων, μόνον δε επί της τετάρτης πλευράς ευρίσκετο η θύρα. Εν συνόλω δεν υπήρχον ολιγώτερα των δέκα παραθύρων.

Η τράπεζα ήτο μεγαλοπρεπώς στρωμένη. Εκαλύπτετο σχεδόν όλη από αργυρά σκεύη και ήτο υπερπλήρης από

λεπτά εδέσματα. Τοιαύτη δε πληθώρα εδεσμάτων υπήρχεν, ὥστε ἠδύνατο να χορτάσῃ λαὸς γιγάντων. Εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν δεν παρευρέθην ποτέ εἰς τόσῃν αφθονίαν καὶ τόσῃν αγρίαν ἐπίδειξιν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὑπὸ ἐποψιν καλαισθησίας ἡ διάταξις ἦτο ελαττωματικὴ καὶ τὰ μάτια μου συνειθισμένα εἰς ὀλιγώτερον φῶς επαθαίνοντο ἀπὸ τὴν υπερβολικὴν ἀπειρίαν κηρίων, τοποθετημένων ἐντὸς ἀργυρῶν κηροπηγίων, διατεθειμένων ἐν μεγίστῃ αφθονίᾳ ἐπὶ τῆς τραπέζης παντοῦ ὅπου υπήρχε καὶ μία μικρὰ θέσις.

Ἡ υπηρεσία ἐγένετο διὰ πολλῶν υπηρετῶν καὶ προ μεγάλης τραπέζης, εἰς τὸ ἄκρον τῆς αἰθούσης, ἐκάθηντο ἐπτὰ ἢ οκτὼ μουσικοὶ κρατοῦντες βιολία, πλαγιαύλους, τρομπόνια καὶ ἓνα τύμπανον. Εἰς διαστήματα, κατὰ τὸ γεῦμα, οἱ ἄθλιοι αὐτοὶ με ἐκούραζαν με μίαν ποικιλίαν ἡχῶν, καθ' ὑπόνοιαν μόνον μουσικῶν, τὴν ὁποίαν ὅλοι ἐφαίνοντο ὅτι ἠσθάνοντο ἐκτὸς ἐμοῦ. Ἐν γένει δεν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ ὅτι πλήρης βαβυλωνία υπήρχεν εἰς ὅ,τι ἐβλεπα. Ἀλλὰ πρὸς τι; Μήπως ὁ κόσμος δεν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη σκέψεων, ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη συνηθειῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν; Ἄλλως τε καὶ ἀρκετὰ ἐταξίδευσα διὰ να δύναμαι να ἐφαρμόζω τὸ ρητὸν τοῦ μη ἐκπλήττεσθαι διὰ τίποτε. Δι' ὃ καὶ δεν ἐδίστασα να καθήσω εἰς τὴν τράπεζαν δεξιὰ τοῦ ἀμφιτρύωνός μου, ἐπειδὴ δε εἶχα μεγάλην ὀρεξιν ἐτίμησα ὅλην αὐτὴν τὴν παράταξιν τῶν εδεσμάτων.

Ἐν τούτοις ἡ συνομιλία ἦτο γενικὴ καὶ πολὺ εὐθύμος.

Αι γυναίκες φυσικά εφλυαρούσαν. Παρετήρησα ταχέως ότι τα μέλη της ομηγύρεως ήσαν πολύ καλοανατεθραμμένα. Η μνήμη του αμφιτρύωνός μου ήτο αυτή καθ' εαυτήν ένας ολόκληρος κόσμος τερπνών ανεκδότων. Μου εφάνη ότι ηυχαιριστείτο να συζητή περί της θέσεώς του ως διευθυντού του φρενοκομείου και εξεπλάγην πολύ βλέπων ότι η τρέλλα ήτο το ευνοούμενον θέμα της συνομιλίας όλης σχεδόν της ομηγύρεως. Διηγούνται σειράν διασκεδαστικών επεισοδίων σχετιζομένων προς διάφορα είδη τρέλλας.

— Έχομεν εδώ ένα κρεμανταλάν, είπε ένας κοντόχονδρος κύριος καθήμενος εις τα δεξιά μου, ένα κρεμανταλάν, ο οποίος εφαντάζετο ότι ήτο τσαγιέρα. Και εν παρενθέσει, δεν είναι παράξενον πράγμα μεταξύ των άλλων να φωλιάση μια τέτοια τρέλλα εις τον εγκέφαλον των τρελλών; Είναι ζήτημα αν εις όλα τα φρενοκομεία της Γαλλίας δύνασθε να συναντήσετε ένα τρελλόν θεωρούντα εαυτόν τσαγιέραν. Ο κύριος, περί ου ο λόγος, ήτο μια τσαγιέρα αγγλικής κατασκευής και δεν παρέλειπε ποτέ ο ίδιος να τρίβεται κάθε πρωί με ένα δέρμα ελάφου και μίαν κιμωλίαν.

— Έπειτα, λέγει άλλος υψηλού αναστήματος, καθήμενος ακριβώς απέναντί μου, είχομεν προ ολίγου και άλλον, ο οποίος εφαντάζετο ότι ήτο όνος, αν και δεν είχεν άδικον να το φρονή. Ήτο πολύ θορυβώδης και εδυσκολευόμεθα πολύ να τον περιορίσωμεν. Επί πολύν καιρόν δεν έτρωγε παρά γαϊδουράγκαθα, του εξαλείψαμεν δε αυτήν την μανίαν

εμποδίσαντες αυτόν να λάβη άλληνη τροφήν. Διαρκώς εκλωτσούσε με τα ξυλοπάπουτσά του, όπως παραδείγματος χάριν . . .

– Κύριε Δε-Κοκ, θα σας είμαι υπόχρεως να μετριάσετε τας παραφοράς σας, διέκοψε μία γραία κυρία, η οποία ήτο τοποθετημένη προς το μέρος του ρήτορος και η οποία έφαγε την κλωτσιάν. Θα έχετε την καλωσύνην να συμμαζεύσετε ολίγον τα πόδια σας. Με τα καμώματά σας μου εφθάρη το μεταξωτόν φόρεμα μου. Είναι τόσον επάναγκες, σας ερωτώ, να κοσμήτε με σχήματα τας παρατηρήσεις σας; Ο φίλος μας εδώ θα σας εκαταλάβαινε καλά και εάν σας έλειπεν όλη αυτή η μιμική, έχετε τον λόγον μου. Είσθε σχεδόν τόσον μεγάλος γάιδαρος, όσον και αυτός διά τον οποίον διηγείσθε. Η κλωτσιές είναι εντελώς φυσικές, μα την ζωήν μου.

– Συγγνώμην, δεσποινίς, επανέλαβεν ο κύριος Δε-Κοκ αποστομωθείς κατά τοιούτον τρόπον, συγγνώμην. Δεν είχα την πρόθεσιν να σας ενοχλήσω. Δεσποινίς Λαπλάς, ο κύριος Δε-Κοκ ζητεί την τιμήν να συγκρούση το ποτήρι του μαζί σας.

Τότε ο κύριος Δε-Κοκ εχαιρέτησε τον εαυτόν του, εφίλησε το ίδιον του χέρι πομπωδώς και συνέκρουσε το ποτήρι του με το της κυρίας.

– Επιτρέψατε, φίλε μου, είπεν ο κ. Μαγιάρ απευθυνόμενος προς εμέ, επιτρέψατε να σας στείλω ολίγο μοςχαράκι και περιμένω την κρίσιν σας.

Ακριβώς αυτήν την στιγμήν τρεις εύσωμοι υπηρετάι

έφθασαν και κατέθεσαν άνευ δυσκολίας επί της τραπέζης μίαν κολοσσιαίαν πιατέλλαν, περιέχουσαν, όπως μου εφάνη τουλάχιστον, το περίφημον τέρας.

Εν τούτοις, αφού το εξήτασα καλώς, ανεκάλυψα ότι όλο αυτό το θηρίο δεν ήτο τίποτε άλλο παρά ένα μικρό μοσχαράκι ψητό, ολόκληρο σερβιρισμένο με ένα μήλο εις τα δόντια, απaráλλακτα όπως εις την Αγγλίαν σερβίρεται ο λαγώς.

– Όχι, ευχαριστώ, απήντησα. Να σας ειπώ την αλήθειαν δεν έχω ιδιαιτέραν κλίσιν προς το μοσχαράκι με κουνουπίδια. Ποτέ δεν έμεινα ευχαριστημένος με το ζώνον αυτό. Θα προτιμούσα να το ανταλλάξωμε με ολίγο κουνέλι.

Εις τα άκρα της τραπέζης διέκρινα πιάτα με κουνέλια, τα οποία μου εφάνησαν καμωμένα κατά τον γαλλικόν τρόπον, φαγητόν το οποίον σας συνιστώ ιδιαιτέρως.

– Πέτρε, εφώναξεν ο αμφιτρύων μου, πάρε το πιάτο του κυρίου και σερβίρισέ του μίαν καλήν μερίδα κουνελιού-γάτου.

– Τι, είπατε!

Ηρώτησα.

– Κουνελιού-γάτου.

Μου απήντησε.

– Να σας πω την αλήθεια, σας ευχαριστώ. Προτιμώ να πάρω μόνος ένα κομμάτι χοιρομέρι.

– Διάβολε, είπα, δεν γνωρίζει κανείς τι τρώγουν εις το τραπέζι των αυτοί οι άνθρωποι των επαρχιών. Δεν θέλω

δι' όλον τον κόσμον το κουνέλι-γάτον τους, όπως διά τους ιδίους λόγους δεν θα ήθελα τον γάτον τους-κουνέλι.

– Και έπειτα, λέγει κάποιος με σκελετώδη φυσιογνωμίαν από το άλλο άκρον της τραπέζης συνεχίζων την ομιλίαν, είχομεν επί τινα καιρόν μεταξύ άλλων παρομοίων παραδειγμάτων και ένα ο οποίος επίστευεν ακραδάντως ότι ήτο τυρί της Κορδούης, και ο οποίος κραδαίνων ένα μαχαίρι εις το χέρι προσεκάλει τους φίλους του να κόψουν ένα κομμάτι καταμεσής του μηρού του.

– Ήτον ένας μεγάλος τρελλός, συμφωνώ, διέκοψεν ένας άλλος συνδαιτυμών. Αλλά δεν ηδύνατο κανείς να τον παραβάλη προς ένα πρόσωπον, το οποίον όλοι γνωρίζομεν εκτός του ξένου μας. Ούτος ενόμιζεν ότι ήτο φιάλη σαμπάνιας και διαρκώς έφευγε κραυγάζων πότε πουμ και πότε πςς . . . ς, ως εξής:

Και ο διηγούμενος ταύτα έβαλε τον λειχανόν της δεξιάς χειρός του εις το αριστερόν μάγουλον και κτυπών αυτό και πλαταγίζων την γλώσσαν του εξητούσε να μιμηθή τον κρότον, τον οποίον κάμνει η σαμπάνια όταν αφρίζουσα εξέρχεται από την φιάλην. Ο τρόπος αυτός, όπως παρετήρησα, δεν έγινε και τόσον αρεστός εις τον κ. Μαγιάρ. Αλλ' ούτος ων άνθρωπος του κόσμου δεν απέδειξε το παραμικρόν και η συνομιλία επανελήφθη από ένα μικροσκοπικόν άνθρωπον πολύ λεπτόν και με μεγάλην περρούκαν.

– Και έπειτα, είπεν, ήταν ένας τρελλός, ο οποίος

εφαντάζετο τον εαυτόν του για βάτραχον και, μα την αλήθειαν, είχε μίαν τρομακτικήν ομοιότητα προς το ζώον αυτό, λυπούμαι δε διότι δεν τον είχατε ιδή, είπεν αποτινόμενος προς εμέ· θα καταδιεσκεδάζατε βλέποντες με πόσην επιτηδειότητα και φυσικότητα έπαιζε τον ρόλον του. Κύριε, εάν αυτός ο άνθρωπος δεν ήτο βάτραχος, θα ήτο μεγάλο κρίμα δύναμαι να το βεβαιώσω. Εκόαζε πάντοτε . . . κοάξ, κοάξ . . . Έβγαζε την τελειοτέρα μουσική νότα, ένα πραγματικό &σι-μπεμόλ&. Και όταν ακουμπούσε επάνω εις το τραπέζι με τους αγκώνας του (έτσι), αφού ερρουφούσε ένα ή δύο ποτήρια κρασιού και άνοιγε διάπλατα το στόμα του (έτσι), συνέστρεφε τα μάτια του (έτσι) και τα μισόκλεινε (έτσι). Α, κύριε, σας βεβαιώ ότι θα εμένετε έκθαμβος ενώπιον της μεγαλοφυΐας του ανθρώπου αυτού!

– Δεν έχω λόγους ν' αμφιβάλλω.

– Και έπειτα, λέγει ένας άλλος από τους συνδαιτυμόνας, είχαμε και έναν μπιρμπαντάκο, ο οποίος εφαντάζετο ότι ήτο μία πρέζα ταμπάκου και ο οποίος δυσηρεστείτο υπερβολικά, διότι δεν μπορούσε να περιλάβη τον εαυτόν του μεταξύ του δείκτου και του αντίχειρος, όπως πιάνουν τον ταμπάκο.

– Κ' έπειτα ο Ιούλιος Ντεζουλιέρ! Τι παράδοξος τύπος! Ετρελλάθηκε, διότι εφαντάζετο τον εαυτόν του νεροκολοκύνθαν. Παρεκάλει αδιακόπως τον μάγειρον να τον ρίψη εις τον τέντζερην, αλλ' ο μάγειρος, πειραζόμενος απ' αυτό, δεν τον ήκουεν. Όσον δι' εμέ, δεν βλέπω διατί, μα

την αλήθειαν, ένα βραστό κολοκύνθι Ντεζουλιέρ δεν θα ήτο θαυμάσιον φαγητόν;

– Με εκπλήττετε, είπα και έρριψα εις τον κ. Μαγιάρ ένα ερωτηματικόν βλέμμα.

– Α! Α! Είπεν ούτος. Απλώς αστείο! Ησυχάσατε, κύριε. Ο κύριος αυτός είναι ένα πειραχτήρι. Δεν πρέπει να πάρωμεν κατά γράμμα τα λόγια του.

Ένας άλλος από τους συνδαιτυμόνας μας διηγήθηκε το εξής:

– Ήτο και ο Μπουφών Λεγκράν, ένας πολύ έκρυθμος εις το είδος του. Ο έρως εσάλεψε τα μυαλά του και τον έκαμε να πιστεύη ότι είχε δύο κεφαλάς. Ισχυρίζετο ότι η μία εξ αυτών ήτο του Κικέρωνος, η δε άλλη σύνθετος και ότι το έν μέρος αυτής, από το μέτωπον μέχρι του στόματος, ανήκεν εις τον Δημοσθένην, το δε άλλο, από το στόμα μέχρι του πώγωνος, εις τον λόρδον Μπρουμ. Ήτο αδύνατον να ευρίσκετο εν πλάνη. Σας το απεδείκνυε με ακαταμάχητον λογικήν, διότι ήτο εκτάκτου ευγλωττίας. Είχεν αληθές πάθος διά την ρητορικήν τέχνην και δεν άφινεν ευκαιρίαν από του να κάμη επίδειξιν αυτής. Επί παραδείγματι μία από τας συνηθείας του, όταν εγευμάτιζε, συνίστατο εις το να πηδά επί της τραπέξης (έτσι) . . .

Την στιγμήν αυτήν φίλος του ρήτορος, καθημένος παρά το πλευρόν του, έβαλε το χέρι επί του ώμου του και του εσφύριξε μερικάς λέξεις εις το αυτί. Αμέσως ο πρώτος εσταμάτησε συντόμως και επανέπεσεν επί του καθίσματός

του.

– Και έπειτα, είπε τότε ο διακόψας τον ρήτορα, ήταν και ο Μπουγιάρ, η σβούρα. Τον ονομάζω σβούραν, διότι τον κατείχεν παράδοξος μανία κωμικωτάτη, αλλ' η οποία δεν εστερείτο λογικότητας. Εφαντάζετο ότι είχε μεταμορφωθεί εις σβούραν. Θα εσκάζατε από τα γέλοια, εάν εβλέπατε πώς περιστρέφετο επί του ενός τακουνιού κατ' αυτόν τον τρόπον. Παρατηρήσατε . . .

Μόλις ετοιμάζετο να κάμη την κίνησιν, ο φίλος εις τον οποίον είχεν επιβάλει σιωπήν του είπε και αυτός δυο λέξεις εις το αυτί και τον έκαμε να ησυχάση αμέσως.

– Αλλά τότε, εβροντοφωνούσε με μεγάλην φωνήν, μία γραία κυρία, ο κύριός σας Μπουγιάρ ήτο όχι μόνον τρελλός, αλλά και εντελώς ηλίθιος τρελλός! Διότι σας ερωτώ, ποίος ήκουσε να ομιλούν περί ανθρώπου-σβούρας; Θα ήτο παράξενον. Ομιλήστε μου μάλλον διά την κυρίαν Ζοαγέλ. Αυτή ήτο πολύ φρόνιμη, όπως όλος ο κόσμος το ξέρει. Είχε μόνον μια βίδα, που διεσκέδαζε τους ανθρώπους, οι οποίοι την επλησίαζαν. Είχε παρατηρήσει κατόπιν ωρίμου σκέψεως ότι είχε μεταβληθή εις μικρόν κόκκορα. Ουχ ήπτον αν και μικρός κόκκορας ήτο λογικωτάτη προς εαυτήν. Εσήκωνε τα πτερά της με θαυμαστήν φυσικότητα (έτσι) και το άσμα της σας διέθετεν ευχαρίστως. Κοκορικό, κοκορικό, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο.

– Κυρία Ζοαγέλ, θα σας είμαι υπόχρεως να κάθησθε ολίγον ευπρεπέστερα, διέκοψεν ο κ. Μαγιάρ θυμωμένος.

Ένα από τα δύο· ή θα κρατήσετε μίαν στάσιν, όπως αρμόζει, ή θα φύγετε αυθωρεί από την τράπεζαν. Εκλέξατε!

Η κυρία (διά την οποίαν δεν εξεπλάγην πολύ, όταν ήκουσα να την ονομάζουν κυρίαν Ζοαγέλ, αυτήν την ιδίαν ακριβώς, η οποία ανελάμβανε να περιγράψη ακριβώς την κυρίαν Ζοαγέλ), η κυρία λέγω, εκοκκίνησεν έως τα φρύδια και εφάνη εκτάκτως δυσαραεστημένη διά την ανάκλησιν αυτήν εις την τάξιν. Έκυψε την κεφαλήν, χωρίς ν' απαντήση. Αλλά νεωτέρα κυρία επανέλαβε το θέμα της συνομιλίας. Ήτο η ωραία νεάνις, την οποίαν συνηντήσαμεν εις την αρχήν των διηγήσεών μας.

– Ω! η κυρία Ζοαγέλ ήτο τρελλή, ανέκραξεν. Ενώ απεναντίας υπήρχε μεγάλη λογική εις τας ιδέας της κυρίας Ευγενίας Σαλοαφέττ. Ήτο νεαρά γυνή, εκτάκτου καλλονής, πολύ εφεκτική και πολύ μελαγχολική. Εύρισκεν ότι ο συνηθής τρόπος του ντυσήματος ήτο πολύ άσχημος και εσυνήθιζε να μένη απ' έξω από τα ενδύματά της, ενώ έπρεπε να είναι μέσα. Τίποτε ευκολώτερον. Ήρκει να κάμετε έτσι, να έτσι, και έπειτα έτσι! . . .

– Για όνομα του Θεού, δεσποινίς Σαλοαφέττ! Εκραύγασαν εν χορώ δώδεκα εκ των παρισταμένων. – Τι πρόκειται να κάμετε; Σταματήσατε, αρκεί! Βλέπομεν καλά, πώς πρέπει να κάμη κανείς. Αρκετά, αρκετά!

Και πολλοί ηγέρθησαν να εμποδίσουν την δεσποινίδα Σαλοαφέττ να προσομοιάση προς την Αφροδίτην των Μεδίκων. Την στιγμήν εκείνην ηκούσθησαν από το

κεντρικόν μέρος του Πύργου οξείαι κραυγαί, αληθείς υλακαί. Ομολογώ ότι τα νεύρα μου διετέθησαν πολύ δυσαρέστως από αυτάς τας κραυγάς· αλλ' η εντύπωσις όμως επί των συνδαιτυμόνων μου υπήρξεν αληθώς τρομακτική, προκαλούσα τον οίκτον. Ουδέποτε εις την ζωήν μου είδα τοιούτος τρόμος να καταλάβη σύνολον ανθρώπων λογικών. Όλοι ανεσηκώθησαν και συμμαζεζόμενοι έπειτα εις τα καθίσματά τους, διετέλουν τρέμοντες και περίτρομοι ως να εφοβούνται την επανάληψιν του θορύβου τούτου. Επανελήφθη πράγματι εντονώτερος και μάλλον εγγύς, έπειτα διά τρίτην φοράν ιδιαιζόντως τρομακτικός και τέλος διά τετάρτην φοράν με αισθητήν ελάττωσιν. Όταν ο θόρυβος εφάνη ότι εκόπασε τελείως οι συνδαιτυμόνες ανέλαβον αμέσως και ήρχισαν την φλυαρίαν τους με ενδιαφέρον και με ανέκδοτα τόσον πλούσια, όσον και προηγουμένως. Διεκινδύνευσα τότε να ζητήσω την εξήγησιν του θορύβου αυτού.

– Δεν είναι τίποτε. Όλως διόλου ασήμαντον πράγμα, είπεν ο κ. Μαγιάρ. Είμεθα συνειθισμένοι εις αυτόν και δεν δίδομεν σχεδόν καμμίαν προσοχήν. Από καιρού εις καιρόν οι τρελλοί αρχίζουν να ωρύωνται εν συναυλία. Αλληλοερεθίζονται απaráλλακτα όπως οι σκύλλοι την νύκτα. Συμβαίνει ενίοτε η συναυλία αυτή των ωρυγμών να χρησιμεύση ως προοίμιον μιας γενικής αποπείρας δραπετεύσεως. Όταν συμβαίνη αυτό, τίποτε φυσικώτερον από το να λαμβάνωμεν και μερικά μέτρα.

- Και πόσους έχετε υπό την επιτήρησίν σας;
- Επί του παρόντος δεν έχομεν περισσότερους των δέκα.
- Γυναίκες κατά το πλείστον, προσθέτω.
- Όχι καθόλου. Όλοι είναι άνδρες δυνατοί, σας το εγγυώμαι.

– Αλήθεια! Εγώ τουλάχιστον ενόμιζα ότι το πλείστον των τρελλών ανήκει εις το ωραίον φύλον.

– Γενικώς αυτό συμβαίνει, αλλ' όχι και πάντοτε. Δεν είναι και πολύς καιρός που είχαμε . . . περίπου . . . είκοσι επτά πρόσωπα. Μεταξύ του αριθμού αυτού δεν ευρίσκοντο ολιγώτεροι των δέκα οκτώ γυναίκες, αλλά τώρα τελευταίως τα πράγματα μετεβλήθησαν πολύ, όπως βλέπετε.

– Μάλιστα . . . μετεβλήθησαν πολύ, όπως βλέπετε, είπεν ο κύριος, ο οποίος είχε κλωτσήσει την δεσποινίδα Λαπλάς.

– Μάλιστα, μετεβλήθησαν, όπως γνωρίζετε, επανέλαβαν εν χορώ όλοι οι συνδαιτυμόνες.

– Κρατήστε όλοι την γλώσσαν σας, είπεν ο κ. Μαγιάρ κατακόκκινος από θυμόν.

Εις τας λέξεις αυτάς οι παριστάμενοι εκράτησαν σιγήν επί έν λεπτόν. Μία κυρία μάλιστα, η οποία συνεμορφώθη κατά γράμμα προς τα κελεύσματα του κ. Μαγιάρ, έβγαλε την γλώσσαν της, την έλαβεν εις τα δύο χέρια της και την εκράτησε με μίαν επαινετήν υπομονήν μέχρι τέλους του γεύματος.

– Αυτή η αξιαγάπητος κυρία, είπα χαμηλοφώνως προς τον κ. Μαγιάρ κύψας προς αυτόν, η καλή αυτή κυρία,

η οποία ωμίλησε πρό τινος και μας επιδοκώρησε με το κοκορικό της, είναι υποθέτω ακίνδυνος, πραγματικώς ακίνδυνος.

– Ακίνδυνος; εφώναξεν ειλικρινώς έκθαμβος. Τι; Πώς; Τι εννοείτε μ' αυτό;

– Είναι ελαφρώς προσβεβλημένη, είπα, και ακούμπησα τον δάκτυλον εις το μέτωπόν μου. Φαντάζομαι ότι δεν είναι υπερβολικά, επικινδύνως ασθενής. Αι;

– Θεέ μου! Τι θέλετε με αυτό; Η κυρία αυτή, μία οικογενειακή φίλη, μία παλαιά φίλη, η κυρία Ζοαγέλ, είναι απολύτως υγιής, όπως και εγώ ο ίδιος. Έχει κάποιας εκκεντρικότητας αληθώς, αλλά, καθώς γνωρίζετε, όλαι αι γράiai είναι κατά το μάλλον και ήττον εκκεντρικαί.

– Σύμφωνα, είπα, σύμφωνα . . . Και οι κύριοι; Και αι κυρία;

– Είναι φίλοι μου και φύλακες, διέκοψεν ο κ. Μαγιάρ, εγειρόμενος υψηλά . . . είναι οι καλοί μου φίλοι και συνεργάται.

– Τι όλοι; Και αι γυναίκες ακόμη;

– Τελείως, είπε. Δεν θα επιτυχάνετο τίποτα χωρίς τας γυναίκας.

Δεν υπάρχουν διά τους τρελλούς καλύτεροι φύλακες από τας γυναίκας.

Έχουν ιδιαίτερον τρόπον αυτά. Τα λάμποντα μάτια των κάμνουν θαύματα. Είναι ένα είδος γοητείας, όπως η του φιδιού. Εννοείτε;

– Αναμφιβόλως, είπα, αναμφιβόλως. Έχουν κάτι τι παράδοξον. Αι; κάτι το πρωτότυπον. Δεν είναι αληθές;

– Παράδοξον, πρωτότυπον; Πώς; Αυτά είναι η βάσις της σκέψεώς σας; Πραγματικώς; Ημεείς οι μεσημβρινοί δεν αγαπούμεν να κάμνωμεν τον καμπόσο. Ζούμεν, όπως μας καπνίσει, περνάμε ευχάριστον ζωήν και με όλα αυτά τα ποικίλα πράγματα. Εννοείτε; . . .

– Αναμφιβόλως, είπα, αναμφιβόλως.

– Και έπειτα έχομεν και το Clos-Vougeot, το οποίον μας ζεσταίνει ολίγον το κεφάλι. Βλέπετε, είναι ολίγο δυνατό. Εννοείτε;

– Αναμφιβόλως, είπα, αναμφιβόλως. Αλήθεια, κύριε, δεν μου είπατε ότι το νέον σύστημά σας, το οποίον αντικατέστησε το περίφημον πράον, ήτο μεγάλης αυστηρότητος;

– Όχι. Καθόλου όχι. Αναμφιβόλως ο αποκλεισμός είναι γενικός. Τούτο είναι μία ανάγκη· αλλά η θεραπεία – εννοώ την ιατρικήν θεραπείαν – είναι η μάλλον ευχάριστος εις τους ασθενείς.

– Και το νέον αυτό σύστημα εσείς το εφεύρετε;

– Όχι εντελώς. Διά τινας των βάσεων του συστήματος τούτου η τιμή ανήκει εις τον καθηγητήν Γκουντρών, περί του οποίου βεβαίως ηκούσατε. Ωσαύτως τροποποιήσεις τινές οφείλονται εις τον περίφημον Πλουμ, όστις, εάν δεν απατώμαι, είναι επιστήθιος φίλος σας.

– Εντρέπομαι να ομολογήσω, απήντησα, ότι ακούω

απαγγελλόμενα διά πρώτην φοράν τα ονόματα των δυο τούτων κυρίων.

– Προς Θεού! ανέκραξεν ο κ. Μαγιάρ στρέψας αμέσως το κάθισμά του και υψώσας τους βραχίονας προς τον ουρανόν. Θέλω να πιστεύσω ότι κακώς σας αντελήφθην. Δεν θέλετε να ισχυρισθίτε, ελπίζω, ότι ποτέ σας δεν ηκούσατε να ομιλούν περί του σοφού ιατρού Γκουντρόν και του περιφήμου καθηγητού Πλουμ!

Είμαι ηναγασμένος να ομολογήσω την άγνοιάν μου, απήντησα, διότι πρέπει να σεβασθώ προ παντός την αλήθειαν. Εν τούτοις σας βεβαιώ, ότι είμαι βαθέως ταπεινωμένος, διότι δεν εγνώρισα τας εργασίας των κυρίων αυτών, των οποίων δεν θέτω εν αμφιβόλω την μεγάλην αξίαν. Θα φροντίσω το ταχύτερον να ζητήσω τα έργα των και να τα μελετήσω μετά προσοχής και σκέψεως. Κύριε Μαγιάρ, οφείλω να ομολογήσω, με κάμνετε να αισχύνομαι διά τον εαυτόν μου.

Και έλεγα αλήθειαν!

– Αρκεί πλέον, καλέ και έξοχε φίλε, είπε με καλωσύνην σφίξας και το χέρι μου. Ας πιούμε εις την περίστασιν αυτήν και ένα ποτήρι του Σωτέρν.

Ήπιαμε. Η συντροφιά ηκολούθησε το παράδειγμά μας, αλλά πολλαπλασιάζουσα αυτό. Όλος ο κόσμος εφλυαρούσεν, ηστειεύετο, εγέλα, έκαμνε χίλιες τρέλλες. Τα βιολιά εγρατσούνιζαν, το τύμπανον εκτυπούσε δυνατώτερα, τα τρομπόνια εμυκώντο καθώς οι ταύροι του Φαλάρητος εν

μέσω των φλογών και η σκηνή καθισταμένη κατά το μάλλον και ήττον θορυβωδεστέρα, εφ' όσον ηυξάνετο η επίδρασις του οίνου, μετεβλήθη εις πανδαιμόνιον.

Κατά το διάστημα αυτό ο κ. Μαγιάρ και εγώ, έχοντες εμπρός μας φιάλας του Σωτέρν και του Κλω-Βουζώ, εξηκολουθήσαμεν την συνομιλίαν μας δυνατή τη φωνή. Μία λέξις απαγγελλομένη με τον συνήθη ήχον είχε τόσην πιθανότητα να γίνη ακουστή, όσον και το τραγούδι ενός ψαριού εις το βάθος του Νιαγάρα.

– Αλλά, κύριε, είπα κραυγάσας εις το αυτί του, μου ομιλήσατε ολίγον προ του γεύματος περί του κινδύνου, όστις προέκυπτεν από το παλαιόν σας σύστημα, το πράον. Ποίος είναι ούτος λοιπόν;

– Μάλιστα, απήντησεν, υπήρχον ενίοτε αληθείς κίνδυνοι. Δεν μπορεί κανείς να προΐδῃ τας ιδιοτροπίας των τρελλών και κατά την γνώμην μου, η οποία είναι και γνώμη του ιατρού Γκουντρόν και του καθηγητού Πλουμ, εν ουδεμία περιπτώσει είναι συνετόν να επιτρέπεται ο ελεύθερος περίπατος άνευ φυλάκων. Ένας τρελλός ημπορεί επί τινα χρόνον να ευρίσκεται εις την λεγομένην περίοδον ηρεμίας, αλλά πρέπει πάντα να περιμένη κανείς ότι θα επανέλθῃ εις την περίοδον της αταξίας. Εξ άλλου η πονηρία του είναι κυριολεκτικώς παροιμιώδης. Του περνά μία ιδέα από το κεφάλι; αποκρύπτει τα σχέδιά του με θαυμαστήν επιτηδειότητα· η τέχνη με την οποίαν παραβιάζει την φρόνησιν αποτελεί διά την ψυχολογίαν ένα από τα

μοναδικά προβλήματα, τα οποία παρουσιάζει η μελέτη της ανθρωπίνης ψυχής. Όταν ένας τρελλός σας φαίνεται πολύ φρόνιμος, πιστεύσατέ με ότι είναι καιρός να του φορέσετε τον ζουρλαμανδύαν.

– Αλλ' ο κίνδυνος περί του οποίου μου ωμιλήσατε, αγαπητέ μου κύριε; Η ατομική σας πείρα, αφ' ότου διευθύνετε το κατάστημα τούτο, σας παρέσχεν αποχρώντα λόγον να σκεφθήτε ότι είναι επικίνδυνον ν' αφήσετε ελεύθερον ένα τρελλόν;

– Εδώ; . . . Η ιδική μου πείρα; Αι, λοιπόν, σας απαντώ, ναι! Παραδείγματος χάριν : δεν είναι πολύς καιρός που συνέβη ένα παράδοξον γεγονός εις τον οίκον αυτόν. Το πράον σύστημα, γνωρίζετε, ήτο τότε εν ισχύι και οι τρελλοί ήσαν ατομικώς ελεύθεροι. Εφέροντο με τέτοιαν αξιοπαρατήρητον φρονιμάδα, ώστε ημπορούσε κανείς να σκεφθή ότι ούτοι εβυσσοδόμουν κανέν διαβολικόν σχέδιον. Και πράγματι, μίαν ωραίαν πρωίαν οι φύλακες ευρέθησαν δεμένοι χειροπόδαρα και κλεισμένοι μέσα εις τα κελλία, όπου εφυλάσσοντο ως τρελλοί από αυτούς τους ιδίους τους τρελλούς, οικειοποιηθέντας καθήκοντα φυλάκων.

– Ω! το παραφουσκώνετε! Ποτέ μου δεν ήκουσα μίαν τόσον απίθανον ιστορίαν.

– Και εν τούτοις είναι αλήθεια! Όλα αυτά από το λάθος ενός τρελλού, ο οποίος εφαντάσθη – δεν ξεύρω πώς – ότι εφεύρε το καλύτερον σύστημα, πρωτοφανές μέχρι τούδε. – Εννοείτε το καλύτερον σύστημα της διοικήσεως

των τρελλών. – 'Ηθελεν αναμφιβόλως να δοκιμάση την εφεύρεσίν του και προς τον σκοπόν τούτον έπεισε και τους άλλους τρελλούς να συμπράξουν μετ' αυτού εις την κατάληψιν της αρχής.

– Και το κατάφερε;

– Βεβαίως ... Και αποτέλεσμα τούτου ήτο η ανταλλαγή των καθηκόντων μεταξύ των επιτηρούντων και των επιτηρουμένων. Αλλ' η ανταλλαγή δεν υπήρξε δικαία, διότι οι μεν τρελλοί αφέθησαν ελεύθεροι, ενώ οι φύλακες ενεκλείσθησαν αυτοστιγμεί εις τα κελλία και έπαθαν . . . εντρέπομαι να το ομολογήσω.

– Υποθέτω ότι μία αντεπανάστασις δεν ήργησε ν' αναφυή. Η κατάστασις αυτή των πραγμάτων δεν ημπορούσε να διαρκέση επί πολύ. Οι χωρικοί των πέριξ, οι επισκέπται οι όποιοι ήρχοντο να ίδουν το κατάστημα, θα ειδοποίησαν τους αρμοδίους.

– Δεν εμαντεύσατε. Ο αρχηγός των ανταρτών ήτο πιο φανερός από ό,τι φαντάζεσθε. Δεν άφησε κανένα επισκέπτην να εισέλθη, εκτός ενός νέου, του οποίου το αρκετά βλακώδες πρόσωπον δεν ημπορούσε να του εμπνεύση την ελαχίστην ανησυχίαν. Του επέτρεψε να επισκεφθή το ίδρυμα απλώς διά να περάση η ώρα και διά να τον κοροϊδέυση λιγάκι. Αφού εγλέντησεν αρκετά μαζί του, τον άφησε να φύγη.

– Και πόσον διήρκεσε η βασιλεία των τρελλών;

– Ω! εβάσταξεν αρκετά! Ένα μήνα τουλάχιστον, ίσως

και περισσότερον, δεν ενθυμούμαι καλά. Εν τω μεταξύ οι τρελλοί ήσαν όλο γλέντι. Έβγαλαν τα παληόρρουχα των και εφόρεσαν πολυτελή φορέματα και τα κοσμήματα, τα οποία εύρον εντός του πύργου. Ήνοιξαν τας πλουσίας οйнаποθήκας και γνωρίζοντες να πίνουν καλά, εκολύμβησαν εις αυτάς. Επέρασαν ζωή και κόττα!

– Τις ήτο η ιδιαίτερα θεραπεία, την οποίαν εφήρμοζεν ο αρχηγός των ανταρτών;

– Ως προς τούτο, σας επαναλαμβάνω, ένας τρελλός δεν στερείται κρίσεως, και, μα την πίστιν μου, η θεραπεία αύτη ήξιζε περισσότερον, κατά την γνώμην μου, από την παλαιάν εν χρήσει θεραπείαν. Ήτο σύστημα απολύτως τέλειον, απλούν, διανυγές, όχι επιβαρυντικόν, ένα πολύ ευχάριστον σύστημα . . . Ήτο . . .

Εις το σημείον τούτο αι πληροφορίες του κ. Μαγιάρ διεκόπησαν αιφνιδίως από μίαν νέαν σειράν υλακών, ομοίων προς εκείνας, αι οποίαι προ ολίγου ήδη μας ετάραξαν. Αλλ' αι φωναί εφαίνοντο πλησιάζουσαι ταχύτατα.

– Θεέ μου, εφώναξα, οι τρελλοί θα έφυγαν βεβαίως . . .

– Φοβούμαι πολύ ότι δεν ευρίσκεσθε εις την αλήθειαν, είπεν ο κ.

Μαγιάρ καταστάς υπερβολικά ωχρός.

Μόλις ετελείωσε την φράσιν του, φωναί διαπεραστικάι και ύβρεις ηκούσθησαν κάτω από τα παράθυρα και ταυτοχρόνως εγένετο πασιφανές, ότι έξωθεν πολλά

πρόσωπα απειπειρώντο να εισβάλλουν εις την αίθουσαν. Ἐσειον την θύραν κρούοντα αυτήν με μεγάλο σφυρί και τα παραθυρόφυλλα ετραβούντο προς τα έξω με καταπληκτικὴν δύναμιν.

Επηκολούθησε σκηνή τρομεράς συγχύσεως. Ο κ. Μαγιάρ, προς μεγάλην μου έκπληξιν, εκρύφθη κάτω από τον μπουφέ, ενώ εγώ επερίμενα μεγαλυτέραν ψυχραιμίαν απ' αυτόν. Οι μουσικοί της ορχήστρας, οι οποίοι προ ενός τετάρτου εφαίνοντο τόσον μεθυσμένοι, ώστε να μη μπορούν να εξακολουθήσουν τα καθήκοντά των, ανετινάχθησαν εις τους πόδας των, ήρπασαν τα όργανά των, ανερριχήθησαν επί της τραπέζης και έπαιξαν τον εθνικόν ύμνον με υπεράνθρωπον δύναμιν, ουχί όμως και μουσικήν ακρίβειαν.

Εν τούτοις ο κύριος, τον οποίον με τόσην δυσκολίαν κατώρθωσαν να εμποδίσουν προηγουμένως να πηδήση επί της τραπέζης, ευρέθη επ' αυτής εν μέσω φιαλών και ποτηριών. Μόλις δε ετοποθετήθη ασφαλώς επ' αυτής ήρχισε να δημηγορή. Η δημηγορία του αύτη θα ήτο πιθανόν πολύ ωραία εάν ήτο δυνατόν να ακουσθή. Ταυτοχρόνως εκείνος που έδειχνε συμπάθειαν διά την τέχνην της σβούρας ήρχισε να στρέφεται περί εαυτόν και πέριξ της αιθούσης με μίαν πρωτοφανή ταχύτητα, έχων τους βραχίονας σταυρωμένους, κατ' ορθήν γωνίαν με το σώμα, ως εάν ήτο αληθινή σβούρα, και ωθών πάντας όσους συνήντα. Ἐπειτα μία ατελείωτος σειρά των Πουμ και των Πςς . . . ς, σαμπάνιας δηλαδή που ανοίγεται, με έκαμε ν' αντιληφθώ ότι ωφείλοντο εις τον

κύριον, ο οποίος κατά την διάρκεια του γεύματος έπαιξε ρόλον σαμπάνιας με τόσην λεπτότητα. Κατά το διάστημα τούτο ο άνθρωπος-βάτραχος εκόαζεν ως από τας νότας αυτάς να εξήρτα και την σωτηρίαν της ψυχής του. Όλον αυτόν τον δαιμονιώδη θόρυβον υπερενίκα ο ογκυθμός του όνου. Η παλαιά μου φίλη, η κυρία Ζοαγέλ, εφαινέτο τόσον τρομακτικά συγχυσμένη, ώστε να μου έρχωνται δάκρυα ακόμη διά την τύχην της. Ίστατο ορθία, εις μίαν γωνίαν κοντά εις το τζάκι, και δεν έπαυεν από του ν' αναπέμπτη κραυγάς: κοκορικόooooooooo!

Τέλος επήλθεν η κυρία περιπέτεια, επενεγκούσα την λύσιν του δράματος.

Επειδή όλη η αντίστασις περιωρίζετο μόνον εις κραυγάς και κοκορίκο, ουδέν δ' άλλο αντετίθετο προς τας προσβολάς των επιδρομέων, τα δέκα παράθυρα τάχιστα και σχεδόν όλα ταυτοχρόνως παρεβιάσθησαν.

Αλλά δεν μπορώ να λησμονήσω την έκπληξιν και τον τρόπον μου, όταν είδα να σκαρφαλώνη εις τα παράθυρα και να επιτίθεται εναντίον μας, μαχομένη με κλωτσιές και με τα νύχια της, ωρυομένη πληθύς παραδόξων όντων, τα οποία επήρα για χιμπατζήδες, ουραγκοτάγκους και μεγάλες μαϊμούδες του ακρωτηρίου της Καλής Ελπίδος.

Εδέχθην μίαν ισχυράν σκουντιάν, ήτις με εξεσφενδόνισε κάτωθεν ενός καναπέ, όπου έμεινα άναυδος. Αφού παρέμεινα επί εν τέταρτον της ώρας ακούων με τα δυο μου αυτιά ό,τι συνέβαινεν εις την αίθουσαν, έφθασα επί

τέλους εις μίαν ικανοποιητικήν λύσιν της τραγωδίας αυτής. Καθ' όσον ενόησα, ο κ. Μαγιάρ, διηγούμενος την ιστορίαν ενός τρελλού ο οποίος εξήγειρε τους συναδέλφους του εις επανάστασιν, δεν έκαμεν άλλο παρά να ιστορήση τα ατομικά του κατορθώματα. Αυτός ο άνθρωπος ήτο πραγματικώς, δύο ή τρία έτη πρότερον, διευθυντής του ιδρύματος, αλλά τρελλαθείς και αυτός κατετάχθη μεταξύ των ασθενών. Η λεπτομέρεια αυτή ήτο άγνωστος εις τον συνταξιδιώτην μου, ο οποίος με εισήγαγεν.

Οι φύλακες, δέκα τον αριθμόν, καταληφθέντες αιφνιδίως και αλειφθέντες με πίσσαν, περιτυλιχθέντες δε επιμελώς διά πτερών εφυλακίσθησαν εντός υπογείων κελλίων. Έμειναν εκεί κλειστοί περισσότερον του μηνός και καθ' όλον αυτό το διάστημα ο κ. Μαγιάρ όχι μόνον τους παρεχώρησε με έκτακτον γενναιοδωρίαν πίσσαν και φτερά, τα οποία απετέλουν το κύριον μέρος του συστήματός του, αλλά και νερό και άρτον κατά βούλησιν· με μίαν δε αντλίαν τους περιέβρεχε καθ' εκάστην μέχρις αποπνιγμού.

Τέλος εις εξ αυτών διαφυγών, διά της υπονόμου, κατώρθωσε ν' απελευθερώση και τους άλλους.

Το πράον σύστημα με σπουδαίας μεταρρυθμίσεις επανήλθεν εν ισχύι εις τον πύργον· δεν δύναμαι όμως να μην αναγνωρίσω ότι το σύστημα του κ. Μαγιάρ ήτο καθ' όλα τέλειον.

Κατά την ορθοτάτην παρατήρησίν του, ήτο μέθοδος απλή, διαυγής και διόλου καταθλιπτική.

Δεν έχω παρά ολίγας λέξεις να προσθέσω: Έχω αναδιφήσει εις όλας τας βιβλιοθήκας της Ευρώπης διά ν' ανεύρω τα έργα του δόκτορος Γκουντρόν και του καθηγητού Πλουμ, αλλά μέχρι τούδε, μεθ' όλας τας προσπάθειάς μου, δεν κατώρθωσα ν' ανεύρω ούτε έν αντίτυπον αυτών.

Το πηγάδι και το εκκρεμές.

Impia tortorum loughs huc turba furores
Sanguinis innoxui, non satiata, aluit.
Sospite nunc patriâ, fracto nunc funeris antro,
Mors ubi dira fuit, vita salusque patent.

(Τετράστιχον συντεθέν διά να χαραχθή επί των θυρών μιας αγοράς, ην επρόκειτο να κτίσουν εις το μέρος όπου ήτον άλλοτε η λέσχη των Ιακωβίνων εν Παρισίοις).

Υπέφερα, υπέφερα μέχρι θανάτου από την ατελεύτητον αυτήν αγωνίαν. Όταν με απήλλαξαν επί τέλους και κατώρθωσα ν' ανακαθήσω, μου εφάνη ότι με εγκατέλειψαν αι αισθήσεις μου. Η καταδίκη μου, η τρομερά καταδίκη εις θάνατον υπήρξεν η τελευταία λέξις, ήτις περιήλθε σαφώς εις τα ώτα μου. Μετά τούτο μου εφάνη ότι ο ήχος των φωνών των ιερεξεταστών διελύετο εις τον αόριστον ψίθυρον του ονείρου. Ο ψίθυρος αυτός μου υπέβαλεν εις το πνεύμα μίαν ιδέαν περιστροφής, αναμφιβόλως λόγω του νόμου της ομοιότητος μεταξύ του ήχου τούτου και του ήχου του τροχού ενός μύλου. Αλλά τούτο δεν διήρκεσε παρά ολίγον χρόνον

και εσβέσθη αιφνιδίως.

Εν τούτοις εξηκολούθησα να βλέπω, αλλά με τρόπον επίμονον, τα χείλη των δικαστών με την μαύρην στολήν. Τα χείλη ταύτα μου εφαίνοντο λευκότερα του χάρτου, εφ' ου σημειώ τας γραμμάς ταύτας, και μέχρις εκτρομακτικότητος λεπτά, με την ανηλεή έκφρασιν της αυστηρότητος, της ακάμπτου θελήσεως και της αυστηράς περιφρονήσεως προς το ανθρώπινον άλγος. Έβλεπα ακόμη αυτά τα χείλη ν' αποστάζουν την απόφασιν, ήτις καθόριζε το μέλλον μου. Τα έβλεπα συσπώμενα εν τη διατυπώσει της θανατικής αποφάσεως. Τα έβλεπα ν' αρθρώνουν τας συλλαβάς του ονόματός μου και εφρικίων διότι, δεν ήκουα κανένα ήχον.

Είδον επίσης επί τινας στιγμάς φρίκης και παραληρήματος την αόριστον και σχεδόν ανεπαίσθητον κυμάτισιν των σκούρων παραπετασμάτων, τα οποία εκάλυπτον τους τοίχους της αιθούσης. Την στιγμήν αυτήν το βλέμμα μου έπεσεν επί επτά μεγάλων κηροπηγίων της τραπέζης. Μου εφάνησαν πρώτα-πρώτα ότι ενεσάρκωναν την επιείκειαν, ως λευκοί άγγελοι, οι οποίοι μου έφερναν την σωτηρίαν.

Αλλά τότε αιφνιδίως η πλέον θανάσιμος σκοτοδίνη με κατέλαβεν· ησθάνθην όλον το νευρικόν μου σύστημα να συνδονήται, ως να ευρίσκετο εις επικοινωνίαν με ηλεκτρικήν συστοιχίαν, και τα αγγελικά οράματα μετεμορφώθησαν εις φάσματα κενά εννοίας, εις φάσματα από φλόγας, από τας οποίας ορατώς δεν ημπορούσα να

ελπίζω καμμίαν βοήθειαν.

Και τότε το πνεύμα μου διεπεράσθη, ως υπό εντόνου μουσικής απηχήσεως, από την σκέψιν της ηδείας γαλήνης, την οποίαν μόνον θα χαρούμεν εις τον τάφον. Η σκέψις αύτη μου ήλθε σιγά-σιγά, σχεδόν ιεροκρυφίως, και μου εφάνη ότι διήρκεσε πολύ, έως ου να λάβω τελείως συνείδησιν. Αλλ' εκείνην την στιγμήν ακριβώς που κατώρθωνα ν' αντιληφθώ αυτήν και να την αφομοιώσω, αι σκιαί των δικαστών εξηφανίσθησαν ως διά μαγείας.

Τα μεγάλα κηροπήγια εξηφανίσθησαν ωσαύτως, αφού ολότελα έσβυσαν αι φλόγες των.

Το έρεβος και τα σκότη επεκράτησαν. Πάσα αίσθησίς μου εφάνη σβεννυμένη, ως εάν η ψυχή μου εις μίαν πτώσιν ιλιγγιώδη και παράφορον έτεινε να χαθή εις τον Άδην. Τότε η σιωπή, η ηρεμία και η νυξ απετέλεσαν ολόκληρον το περί εμέ σύμπαν.

Ελιποθύμησα, αλλά δεν μπορώ να ειπώ ότι περιέπεσα εις πλήρη αναισθησίαν. Το ολίγον που μου έμενεν ακόμη από την συναίσθησιν των συμβαινόντων μάτην θα προσπαθήσω να το ορίσω ή καν να δώσω μίαν αμυδράν ιδέαν αυτού. Δεν είχα εντελώς εκμηδενισθή. Εις τον βαθύτερον ύπνον, εις το παραλήρημα, εις την λιποθυμίαν, εις αυτό το βάθος του τάφου, ποτέ δεν απόλλυται το παν τελείως.

Άλλως δεν θα υπήρχεν αθανασία διά τον άνθρωπον.

Όταν εγειρόμεθα από τον βαθύτερον ύπνον, θραύομεν το αραχνώδες νήμα του ονείρου, οιονδήποτε και αν είναι

τούτο. Εντούτοις έν δευτερόλεπτον κατόπιν (τόσον το νήμα είναι εύθραυστον) δεν ενθυμούμεθα αν ωνιρεύθημεν. Κατά την επάνοδον εις την ζώήν, η οποία επακολουθεί την λιποθυμίαν, παρουσιάζονται δύο στάδια: κατά πρώτον η συνείδησις της ηθικής ή πνευματικής υπάρξεως, κατά δεύτερον δε η συνείδησις της φυσικής υπάρξεως. Εάν φθάσαντες εις το δεύτερον στάδιον αναμνησθώμεν των συναισθημάτων όσα εδοκιμάσαμεν εις το πρώτον, είναι δυνατόν να υποθέσωμεν ότι θα ευρίσκωμεν πολύ πλούσια συναισθήματα εις αναμνήσεις του πέραν του κόσμου τούτου. Και το βάραθρον λοιπόν αυτό τι είναι επί τέλους; Πώς τουλάχιστον να ξεχωρίσωμεν τα σκότη, μεταξύ αυτού του σκότους και του σκότους του τάφου;

Αλλ' εάν δεν κατορθώνωμεν να επαναφέρωμεν κατά βούλησιν τα συναισθήματα, τα οποία μας επαρουσιάσθησαν κατά το παρ' εμού επικληθέν πρώτον στάδιον, τούτο δεν σημαίνει ότι πολύ βραδύτερον δεν είναι δυνατόν τα αυτά συναισθήματα να επαναβλύσωσιν αυθορμήτως και να μας εκπλήξωσι με το μυστήριον της προελεύσεώς των.

Πρέπει να μη έχη κανείς ποτε λιποθυμήσει διά να μη αναγνωρίση εις τας φλόγας, που βγάζουν τα ξύλα μέσα στο τζάκι, ανάκτορα και κεφάλια φανταστικά και κεφάλια ανθρώπων πολύ γνωστών, διά να μη ανακαλύψη μέσα στις σπίθες οράματα θλίψεως, τα οποία οι κοινοί άνθρωποι δεν μπορούν να διακρίνουν, διά να μη ονειροπολήση επί του

αρώματος νέου άνθους, διά να μη παρακολουθήση διά της σκέψεως κάποιαν μουσικήν φράσιν, η οποία ουδέποτε προηγουμένως προσείλκυσε την προσοχήν του.

Εις τας επανειλημμένας και πεισματώδεις προσπαθείας προς αναζωπύρησιν της μνήμης μου, εις την διάπυρον επιμονήν προς περισυλλογήν μερικών ρακών από την φαινομενικήν τούτην κατάστασιν της εκμηδενίσεως, εις ην η ψυχή μου είχε κατακρημνισθή, υπήρξαν στιγμαί κατά τας οποίας ωνειρεύθη την επιτυχίαν.

Είχα επίσης βραχείας, πολύ βραχείας αναπολήσεις, τας οποίας κατόπιν εις κατάστασιν εγρηγόρσεως η σκέψις μου ανεγνώρισεν ανηκούσας εις την περίοδον εκείνην της ημιαναισθησίας. Αι σκιαί αύται των αναμνήσεων μου λέγουν, χωρίς ακριβολογίαν όμως, ότι μεγάλα φάσματα με ανύψωσαν και με παρέσυραν είτα σιωπηλώς προς τα κάτω, κάτω, πιο κάτω ακόμη, μέχρις ότου δεινή σκοτοδίνη με απέπνιξεν επί μόνη τη σκέψει της διαιωνίσεως της καταβάσεως. Μου ενθυμίζουν επίσης την αόριστον φρίκην την καταλαβούσαν με επί τη ανωμάλω ηρεμία της καρδιάς. Τότε επιφαίνεται η αίσθησις μιας γενικής και αποτόμου επισχέσεως παντός του περικυκλούντος με.

Φαίνεται ότι εκείνοι που με μεταφέρουν (φασματώδης πομπή) υπερεπήδησαν τα όρια του απείρου και εσταμάτησαν εξηντλημένοι κατόπιν του ματαίου καμάτου.

Μετά ταύτα επανευρίσκομεν μίαν εντύπωσιν πλαδαρότατος και υγρότητος και τέλος εμφανίζεται το

παραλήρημα μιας μνήμης σπαρταρίζουσας μέσα εις την φρίκην της.

Αιφνιδίως αναλαμβάνω συνείδησιν της κινήσεως και του θορύβου, της θορυβώδους κινήσεως της καρδιάς μου, αντανακλωμένης εις τα ότα μου διά του θορύβου των παλμών της. Έπειτα επανέρχεται εκ νέου ο θόρυβος, η κίνησις και η αφή – αίσθησις μιας μυρμηκιάσεως που διατρέχει όλον μου το σώμα. Έπειτα η μόνη αίσθησις της υπάρξεως, αλλ' άνευ σκέψεως (και η κατάστασις αυτή διήρκεσεν επί μακρόν). Έπειτα όλως αιφνιδίως η σκέψις και ένας φρικιαστικός τρόμος, και μία δραστική απόπειρα προς κατάκτησιν της πραγματικότητος της καταστάσεώς μου. Έπειτα μία ισχυρά επιθυμία, όπως επαναπέσω εις την αναισθησίαν. Είτα δι' ενός ακατασχέτου εξυπνήματος της συνειδήσεώς μου προσπαθώ να κινηθώ και το κατορθώνω.

Τότε ενθυμούμαι πληρέστατα την δίκην, τους δικαστάς, τα σκοτεινά παραπετάσματα, την απόφασιν, την καταλαβούσαν με αφασίαν και την λιποθυμίαν.

Πλήρης λήθη των περαιτέρω, παντός ό,τι αργότερα και δι' ισχυρών προσπαθειών κατώρθωσα να ενθυμηθώ αορίστως.

Μέχρις εκείνης της στιγμής δεν είχα ανοίξει τα μάτια. Είχα την εντύπωσιν ότι είμαι ξαπλωμένος χωρίς δεσμά. Ήπλωσα το χέρι και έπεσε βαρειά σε κάτι τι υγρόν και σκληρόν. Άφησα το χέρι μου έτσι επί τινας στιγμάς, προσπαθών να φαντασθώ πού ήμουν και τι απέγεια.

ἤθελα σύντομα να μεταχειρισθῶ την ὄρασίν μου, ἀλλὰ δεν ετολμούσα. Εφοβούμην να προσηλώσω το πρῶτον μου βλέμμα ἐπάνω σε πράγματα, τα οποία ἦσαν γύρω μου· ὄχι διότι εφοβούμην να ἴδω φρικιαστικά πράγματα, ἀλλὰ διότι κατελήφθην ἀπὸ την φρίκην ἐκ μόνης της ιδέας ὅτι μπορεῖ να μη ἐβλεπα τίποτε. Τέλος με την καρδιά σφιγμένη ἀνοιξα ταχέως τα μάτια μου. Καὶ ἰδοὺ ὅτι εβεβαιώνετο ἡ υποψία μου. Τα σκότη της αἰωνίας νυκτός με περιέβαλλον. Μετὰ δυσκολίας ἀνέπνεον. Ἡσθάνόμην την πυκνότητα της νυκτός να με βαρύνῃ καὶ να με πνίγῃ. Ἡ ατμόσφαιρα ἦτο ἀπελπιστικῶς βαρεία. Ἐμεινα ξαπλωμένος χωρὶς να κινηθῶ καὶ ἔθεσα εἰς ἐνέργειαν ὅλας τας δυνάμεις του νου μου. Ἀνεπόλησα τας διαφόρους μεθόδους των ιερεξεταστών καὶ ἀπὸ το σημεῖον τούτο προσπαθοῦσα να ἐξαγάγω ποια μπορούσε να εἶναι ἡ παρούσα κατάστασίς μου. Ἀπὸ της ἐκδόσεως της αποφάσεώς μου εφαίνετο ὅτι παρήλθε πολὺς καιρὸς. Ἐν τούτοις οὐδέ πρὸς στιγμὴν μου ἐπέρασεν ἀπὸ τον νουν ὅτι ἤμπορούσα να εἶχα πεθάνει. Μία τοιαύτη υπόθεσις, μεθ' ὅλα ὅσα ἰσχυρίζονται τα συγγράμματα φαντασιώδους φύσεως, δεν συμβιβάζεται με την πραγματικότητα της υπάρξεως.

Ἀλλὰ πού ἤμην καὶ εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρισκόμενην; Ἐγνώριζα ὅτι εἰς θάνατον καταδικασθέντες παρεδίδοντο εἰς την πυράν (autodafé) καὶ ὅτι μία ἀπὸ τας τελετάς αὐτάς θα ἐγίνετο την ἰδίαν νύκτα της κρίσεώς μου. Μήπως ὠδηγήθην εἰς το μουντρούμι να περιμείνω

εκεί την προσεχή θυσίαν, ήτις θα ετελείτο μετ' ολίγους μήνας; Αντελήφθην ότι δεν μπορούσε να είναι έτσι. Τα διαθέσιμα θύματα είχαν αποσυρθή. Εξ άλλου το παλαιό μπουντρούμι μου είχε, καθώς όλα τα μπουντρούμια εν Τολέδη, λιθόστρωτον το πάτωμα και το φως δεν είχεν εκδιωχθή παντελώς εξ αυτού.

Αιφνιδίως φρικτή σκέψις μου παρέσυρε κατά κύματα το αίμα εις την καρδιά μου, και επί τινα καιρόν ξανάπεσα και πάλιν εις την αναισθησίαν. Ευθύς ως συνήλθα, εσηκώθην με ένα πήδημα εις τους πόδας μου και με ένα σπαρακτικόν τρόπον που έσειεν όλας μου τας ίνας. Έπλωσα ταχέως τους βραχίονας επάνω μου και γύρω μου, καθ' όλας τας διευθύνσεις. Δεν εύρον τίποτε. Εν τούτοις εφοβούμην να προχωρήσω κατά έν βήμα, εκ φόβου μήπως προσκρούσω εις τους τοίχους ενός τάφου. Ο ιδρώς ανέβλυζε σαν μαργαριτάρι από όλους μου τους πόρους και εσωριάζετο εις το μέτωπόν μου κατά μεγάλας παγωμένους σταγόνας. Αλλά τέλος, μη δυνάμενος πλέον να υπομείνω την αγωνίαν αυτήν της αμφιβολίας, έκανα ένα βήμα προς τα εμπρός με προφύλαξιν και με τεταμένους τους βραχίονας, τα μάτια γουρλωμένα, αναζητών μίαν ασθενή ακτίνα φωτός. Έκανα πολλά βήματα, αλλά το παν δεν ήτο παρά σκότος και χάος. Ανέπνευσα ελευθερώτερα, διότι μου εφάνη ότι η τύχη, η οποία μου επεφυλάσσετο, δεν ήτο ίσως η χειροτέρα πάσης άλλης.

Τότε, ενώ εξηκολούθησα προς τα εμπρός την

προσεκτικήν πορείαν μου, μού επανήλθαν αλλεπάλληλοι εις την μνήμην αι αναρίθμητοι αόριστοι φήμαι διά τας βασάνους της Τολέδης. Διά τα μπουντρούμια αυτά ελέγοντο πολλά παράδοξα, τα οποία εθεώρησα πάντοτε ως μύθους, αλλά τόσον παραδόξους και τόσον φοβερούς, ώστε να τους επαναλαμβάνω χαμηλοφώνως.

Ήμην προωρισμένος ν' αποθάνω της πείνης εις τον κόσμον του υπογείου σκότους; Ή μήπως άλλη τις τύχη τρομερωτέρα μου επεφυλάσσετο; Ότι το τέρμα ήτο ο θάνατος και ότι ο θάνατος αυτός ήτο τόσον σκληρός, ώστε να υπερβαίνει τα όρια του συνήθους, αυτό το είχα αντιληφθή, όπως και διά τον χαρακτήρα των δικαστών μου δεν μου επιτρέπετο ν' αμφιβάλλω. Ο τρόπος και η ώρα αυτού του θανάτου ήτο η μόνη απασχόλησις, το μόνον μου βάσανον.

Τέλος τα τεντωμένα χέρια μου προσέκρουσαν εις έν εμπόδιον. Ήτο τοίχος, κατασκευασμένος, ως φαίνεται, από λίθους, πολύ επίπεδος, πολύ ψυχρός και γλοιώδης. Τον διέτρεξα κατά μήκος από κοντά με τας δυσπίστους προφυλάξεις μου, τας οποίας μου επανέφερεν η ανάμνησις των παλαιών διηγήσεων. Η μέθοδος αυτή ουχ ήττον δεν μου επέτρετε κατ' ουδένα τρόπον τα υπολογίσω τας διαστάσεις του μπουντρουμιού μου, διότι μπορούσα απατώνμενος να κάνω όλον τον γύρον και να επανέλθω εις αυτό το σημείον της αναχωρήσεώς μου χωρίς να το αντιληφθώ. Τόσον ο τοίχος ήτο ομοιόμορφος.

Εξήτησα λοιπόν το μαχαίρι μου, που το είχα εις την τσέπην την στιγμήν καθ' ην με εισήγαγον εις την αίθουσαν των ιερεξεταστών. Αλλά δεν ευρίσκετο εκεί· αντικατέστησαν τα φορέματά μου με ένα μανδύαν από πρόστυχην λινάτσαν. Η σκέψις μου ήτο να βυθίσω την κάμαν είς τινα στενήν ρωγμήν του τοίχου και να σημειώσω ούτω το σημείον της αναχωρήσεώς μου. Η δυσκολία ήτο πολύ κοινή. Αλλ' η ταραγμένη φαντασία μου την εθεώρει ανυπέρβλητον. Επί τέλους έσχισα ένα κομματάκι πανί από τον μανδύαν μου και το έθεσα κατά μήκος και καθέτως επί του τοίχους ψηλαφίζων διά να ζητήσω τον δρόμον μου, έπρεπεν εξ άπαντος, όταν θα ετελείωνα πλέον τον γύρον μου, να συναντήσω το πανάκι αυτό.

Αυτό τουλάχιστον επίστευα· αλλ' είχα υπολογίσει μη λαμβάνων υπ' όψιν το μήκος του κελλίου μου και την ατομικήν μου ικανότητα. Το έδαφος ήτο υγρόν και εγλύστρα. Επροχώρησα ολίγον τρικλίζων, κατόπιν εμπερδεύθηκα και έπεσα.

Η υπερβολική κούρασις με εκάρφωσεν εκεί και απεκοιμήθην εις την στάσιν εκείνην.

Άμα εξύπνησα, απλώσας τον βραχίονα μου εύρον παραπλεύρως ένα άρτον και μια κανάτα νερού. Πολύ εξηντλημένος διά να σκεφθώ επί της περιστάσεως ταύτης ήπια και έφαγα απλήστως. Μετ' ολίγον επανήρχισα τον γύρον της φυλακής μου και, όχι χωρίς κόπον, έφθασα τέλος εκεί όπου είχα κρεμάσει το κουρελάκι.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.